

TÜRK VE FRANSIZ ÇOCUK EDEBİYATINDA HAYVAN KARAKTERLERİN ELE ALINIŞ BIÇİMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI¹

THE COMPARISON OF TREATMENTS OF ANIMAL CHARACTERS IN TURKISH AND FRENCH CHILDREN'S LITERATURE

Öğr. Gör. Dr. Zeynep KÖSTELOĞLU

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü, zeynepkosteloglu@hotmail.com, zciftci@ogu.edu.tr

Eskişehir / Türkiye

ORCID: 0000-0002-0753-1811

Öğrenci Buket ALBAYRAK

Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü, Fen Edebiyat Fakültesi, Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü, albayrabbuket@outlook.com

Eskişehir / Türkiye

ÖZET

Bu çalışmada, Ayşe Sarısayın'ın "Kedimin Adı Çamur"u ile Claude Roy'un "Konuşan Kedi" isimli eserinde insani değerlerle donatılmış olan kedi karakterlerine ve onlara verilen insani özelliklere bakılmış, hayvanların gözünden insan olma durumu sorgulanmıştır. Her iki yazarın eserlerinde önemli bir yer kaplayan kedilerin insani donatılarla bezenmiş olarak sunulması ve ele alınış biçimleri çocuk ve gençlik edebiyatı çatısı altında metin odaklı bir biçimde incelenmiş ve karşılaştırılmıştır.

Bu çalışmanın amacı, farklı ülkelere ve kültürlere ait yazarların eserlerinde yer alan kahramanları ve işledikleri konuları buldukları ortak noktalarda karşılaştırmak ve kedi karakterlerinin ele alınış şekillerinin benzer ve farklı yönlerini ortaya koyarak hayvanların gözünden insanların ve insanların bakışından hayvanların çeşitli olaylar sonucunda verdiği tepkileri anla(mlandır)maya çalışmaktır. Geçmişten başlayıp günümüze dek gelen hayvanların aşağı statüsü etrafında kurulan hegemonya üzerinden yapılan algının eleştirel boyutta sorgulanması ve insan-hayvan arasındaki ilişkilerin farklı kültürlerde ve edebiyatlarda nasıl ele alındığını ortaya koymaktır.

Bu çalışma kapsamında öncelikle çocuk ve gençlik edebiyatı içerisinde bahsi geçen "çocuk" kavramının neye karşılık geldiğinden bahsedilmiştir. Ardından farklı dönemlere ve kültürlere ait sözü edilen yazarların eserlerinde yer alan hayvan karakterler incelenmiş ve kültür farklılıklarına bağlı olarak ayrıştıkları noktalar saptanmıştır. Kadın erkek ilişkilerinin ve toplumsal cinsiyet rollerinin belirlenmesinde ve benimsenmesinde kedi karakterlerin rolü üzerinde durulmuştur.

¹Bu çalışma 24-25 Mayıs 2021 tarihlerinde Ankara'da gerçekleşen 2.Uluslararası Sosyal Bilimler ve İnovasyon Kongresi'nde sözlü olarak sunulmuştur.

Karşılaştırmalı Edebiyat disiplininin temel ilkelerinden yararlanılarak gerçekleştirilen bu çalışmada, her iki yazarın da aynı türden hayvanları seçerek onları eserde başkarakterler olarak konumlandırması, birbirine benzer konuları işlemesi, bu çalışmanın ortaya çıkışındaki temel noktayı belirlemiştir.

Yapılan incelemeler sonucunda, hangi millete, kültüre, inanişaya ait olunursa olunsun hayvan sevgisinin evrenselliği her iki eserde de vurgulanmıştır. Her iki yazarın da okuru düşündürmek amacıyla mizahi bir dil kullandığı görülmüştür. Ek olarak hayvanların iç dünyasının sade ve akıcı bir dille verilmesinin yanı sıra insanın hiyerarşik üstünlüğü karşısında, toplumsal hayatın önemli bir parçası haline gelen hayvanların insan-hayvan dikotomisi bağlamında eleştirisi gözler önüne serilmiştir.

Anahtar Kelimeler; Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi, Çocuk ve Gençlik Edebiyatı, toplumsal cinsiyet, Kedi karakter

ABSTRACT

This study examines the cat characters which are equipped with human values and the humanitarian values given to these characters in Ayşe Sarısayın's "My Cat's Name is Çamur" and Claude Roy's "The Speaking Cat" and being human is questioned from the point of animals. Cats take an important part in both writers' works and they are represented as they are equipped with humanistic features; moreover, the way they are treated in these works are examined and compared in terms of text in children's and young adult literature.

This study aims to compare the protagonists in literary works by authors from different countries and cultures and the subjects they discuss in terms of the common points; furthermore, it aims to understand the reactions of animals from the point of humans and the reactions of humans from the point of animals via presenting the similar and different aspects of the treatment of cat characters. The critical questioning of inferiority of animals from past to present and the superiority of humankind around animal inferiority and how human-animal relationship is treated in different cultures and literatures are also present in the study.

In the scope of this study, first what the term "child" refers to in children's and young adult's literature is mentioned. Then, the animal characters in the works of aforementioned authors who belong to different eras and cultures are investigated and the differentiated points of cultural differences are determined. The role of cat characters in determining and adopting men-women relationships and gender roles is also elaborated.

The placement of the same kind of animals as protagonists in works of both authors and the treatment of similar subjects determine the essential point in this study which makes use of the basic principles of Comparative Literature.

The universality of love for animals regardless of nation, culture, and belief is highlighted in the light of examinations in this study. It is also seen that both authors use humorous language in order to make readers think. Moreover, the criticism of animals which become an important part of life in terms of human-animal dichotomy against the superiority of humankind, as well as the representation of animals via plain and fluent language are also displayed to the readers.

Keywords; Comparative Literary Science, Children's and Youth Literature, social gender, cat character.

1. GİRİŞ

Çocuk ve gençlik edebiyatı, edebiyat bilimine ait alt çalışma sahalarından birisidir. Söz konusu olan bu çalışma sahası, ilk çocukluk döneminden itibaren ergenlik ve gençlik dönemlerini de içine alan, bireyin gelişim sürecine katkıda bulunan bütün edebi ürünlerin genel çatısı olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda Civaroğlu, çocuk ve gençlik edebiyatına ilişkin olarak şu ifadeleri kullanmıştır:

Henüz yetişkin olmayan ve eğitilmesi gereken, toplumumuzun en genç üyelerinin düşünce dünyasına seslenebilecek sözlü ve yazılı ürünlerin tümüne karşılık gelmektedir (Ciravoğlu, 2000: 11).

Çocuk ve gençlik edebiyatının tarihsel süreci 13. yüzyıla kadar dayandırılmaktadır. Asıl etkilerini, 18. yüzyıldan itibaren tüm dünya üzerinde hissettirmeye başlamıştır. 19. yüzyıldan itibaren birçok Avrupa ülkesinde çocuk ve gençler için kitaplar yazılırken diğer bir yandan da yetişkinler için kaleme alınan eserlerin çocuklara göre uyarlamalarının yapıldığı söylenmektedir. Söz konusu çocuk ve gençlik edebiyatı, ayrıcalıklı bir bilim dalı olarak kabul edilmektedir. Bu bilim dalına hizmet etmedüşüncesiyle enstitülerin, araştırma birimlerinin ve üniversitelerin içinde bağımsız bölümler kurulmuştur. Gültekin'in bu noktada şöyle bir ifadesi yer almaktadır:

Türkiye'de, 2005 yılından beri, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümünde Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yan Alan Programı içerisinde çocuk ve gençlik edebiyatı eğitimi yapılmaktadır” (Gültekin, 2011: 36).

Çocuk ve gençlik edebiyatı, çocuk ve gençlerin akıl ve beden gelişimlerine uygun, onların iç dünyalarına hitap edebilen, anla(mlandır)ma becerilerine yönelebilen, sıradanlıktan ve basitlikten uzak bir biçimde, eğlendirirken diğer bir taraftan da öğreten edebi ürünlerin tamamını bünyesinde barındırmaktadır. Bu noktada, bu edebiyat bilimine ait ürünlerin “öteki” gözüyle görülmemesi gerekmektedir. Şirin ise çocuk ve gençlik edebiyatına dair düşüncelerini şu şekilde aktarmaktadır:

... önce edebiyattır. Edebiyat yönü ile edebiyatın içinde en incelikli yazarlık biçimidir. Her yaştan okurun ilgisini çekebilen, okunabilen, dili, anlatımı ve biçimi ile edebiyatın içinde yeni bir türdür (Gültekin, 2011: 7).

Bu alan bünyesinde ortaya koyulan edebi ürünlerin ortak temel amacı; çocuklarda duyarlılık bilincini uyandırmak, onların güzele yönelik duygularını geliştirmek, anadilin kullanım olanaklarını kazandırmak, yazılı ve sözlü kültürle daimi iletişim kurabilen bireyler yetiştirmektir. Bu bağlama ilişkin olarak Dilidüzgün, şunları dile getirmektedir:

Çocuk ve gençlerin dünyasına uygun, onlar için yapılan sanatsal niteliği yüksek olan çocuk ve gençlik edebiyatı onların, dil gelişimlerine katkı sağlar ve anlama düzeylerini geliştirir, duygu ve düşünce dünyalarını zenginleştirir, dilsel ve görsel iletilerle beğeni düzeylerini yükseltir. Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışların yaşama geçirilmesini sağlar, eleştirel bir görüş edinmelerine yardımcı olur, onları yaratıcı kılar. Onlarda güzele karşı duyarlılığı güçlendirir ve estetik bir ilgi uyandırır, onlara sanatsal deneyimler kazandırır (Dilidüzgün, 2000: 253).

Dilidüzgün'ün de ifade ettiği gibi, çocuk ve gençlik edebiyatı ürünleri, nitelikli bir biçimde kaleme alındığı zaman, okurların her yönden gelişimi için büyük rol oynamaktadır. Çocuk ve gençlik edebiyatı, esasen çocuk okurlara fayda sağlamak üzerine odaklanmaktadır. Yapılan incelemeler neticesinde, söz konusu çocuk ve gençlik edebiyatı hizmet alanının ne kadar geniş çaplı olduğu görülmektedir.

2. ÇOCUK KAVRAMININ KARŞILIĞI

Çocuk, toplumun en temel yapı birimi olarak kabul edilen ailenin en küçük parçasıdır. Bu bağlamda, toplum için aile ne kadar önem taşıyorsa, aile için de çocuk bir o kadar önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda, çocuk kavramına ilişkin bakış açısının ve yaklaşımının, tarihsel süreç içerisinde değişikliğe uğradığı görülür.

Bu duruma paralel olarak, çocuğun toplum içerisinde yer alış şeklinin de zamanla farklılık gösterdiği görülmüştür. Çocuk kavramına dair birden çok tanımlama yapılmaktadır. İlk olarak Türk Dil Kurumunun yaklaşımına bakıldığı zaman çocuk kavramı, “küçük yaştaki oğlan veya kız; soy bakımından oğul veya kız; bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız” şeklinde tanımlanmaktadır. Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde de söz konusu kavram, “daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuktur” yargısıyla ifade edilmektedir. “Çocuk” kavramına geniş bir perspektiften bakmak gerekirse, anne karnında bulunmaya başladığı an itibariyle ergenlik çağı olarak belirlenen dönem arasında bulunan “birey” olarak tanımlanabilmektedir. Bu konuda Eldiven şöyle bir ifade aktarmaktadır:

Çocukluk, bireyin dünyaya gelişinden itibaren birçok etki altında kaldığı pasif bir dönemine işaret eder. Bu dönem bireyin yetişkinliğe dair değer ve özelliklerinin oluştuğu örgütlü bir toplumsallaşma dönemidir (Eldiven, 2018: 4).

Yetişkinliğe hazırlık dönemi olarak görülen çocuk kavramı, her ülke için farklı anlamlara karşılık gelmektedir. Farklı coğrafyalarda olduğu kadar aynı sınırları içinde farklı kültüre sahip toplumlarda da değişkenlik göstermektedir. “Çocuk” kavramı ile ilişkilendirilen ansiklopedik anlamlar şöyle sıralanmaktadır:

1. Bir yetişkinden beklenen olgunluğu gösteremeyen, büyüklere yakışmayacak biçimde düşüncesizce davranan, gereğince olgunlaşmamış kimse,
2. Aklının bir şeye ermediği, saf olduğu düşünülen kimse,
3. Hoşgörülülükle karşılanıp, doğal sayılması gereken basit düşünce ve görüşe sahip kimse, Çocuk geliştikçe bağımlılığı azalarak bireysel davranışlarda bulunmaya başlayacak kendisini bulunduğu çevre ve topluma kabul ettirecektir. Çocukluk, gençlik ve yetişkinliği biçimlendiren bir dönemdir (Yelesdağ, 2006: 3).

Görüldüğü gibi, gerek ansiklopediler, gerekse bilimsel alanda yapılan çalışmalar ışığında çocuk kavramına yaklaşıırken “birey” ya da “insan” ifadeleriyle tanımlama yapılmaktadır. Çocuk kavramına dair yaklaşımların ve tanımlamaların zamanla değişerek şekillenmesinde bilimsel ve teknolojik alanda yaşanan gelişmelerin büyük bir rol üstlendiği görülmektedir. Bu duruma istinaden, insan haklarıyla ilgili yapılan çalışmalar da çocuk kavramına ilişkin düşüncelerin değişimine katkı olarak kabul edilmektedir. Eldiven, önceki dönemlerde çocuk kavramına yaklaşımı şu şekilde dile getirmektedir:

Kişilik, (yani yetişkin tutum ve düşünceleri) edinme sürecinde yetişkinliğe/ olgunluğa (manurity) erişme açısından dikkate alınan ve yaşam döngüsünde ilk evre olarak görülen çocukluk (childhood, enfance), bir dizi fiziksel ve zihinsel eksikliği ifade eden bir yetersizlikler çağı olarak tanımlanmaktaydı (Eldiven, 2018: 5).

Çocuk kavramı bugünkü konumunu tarihsel süreç içerisinde yapılan birçok araştırma ve çalışma sayesinde kazanmıştır. Günümüzde “çocuk” kavramına ilişkin belli bir tanımlama ve açıklama getirme girişiminde, eğitim bilimciler bulunmaktadır. Alanında uzman kişiler tarafından, çocuk kavramına dair sınırlandırılma yaş gruplarının sınıflandırılmalarına göre gerçekleştirilmektedir. Çocuk kavramı üzerine açıklama çalışmaları, çocuğun toplumsal yapı içerisindeki yerinin ve öneminin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Bu noktada, çocuk eğitiminin gözden geçirilip uygun niteliklerde olması gerektiğine dair yapılan araştırmaların ve incelemelerin de, çocuk ve gençlik edebiyatı sahasının alt yapısının oluşturulmasına destek olduğu bilinmektedir.

3. TÜRK VE FRANSIZ ÇOCUK EDEBİYATINDA HAYVAN KARAKTER OLARAK “KEDI”NİN ELE ALINIŞI

Türk ve Fransız çocuk ve gençlik edebiyatı alanına dair ortaya koyulan edebi eserlerde hayvan karakterlerin sık sık tercih edildiği bilinmektedir. Türk çocuk ve gençlik edebiyatı yazarı Ayşe Sarısayın'ın “Kedimin Adı Çamur”, Fransız çocuk ve gençlik edebiyatı yazarı Claude Roy'nın “Konusan Kedi” adlı eserlerinden hareketle ele aldığımız “kedi” karakterlerin hemen hemen her iki kültürün edebiyatında da benzer şekillerde yer aldığı dikkat çekmektedir. Türk ve Fransız toplumlarının ve kültürlerinin çocuk ve gençlik edebiyatı sahası dahilinde kullandığı bu ortak karakter imgesine yüklenen çeşitli anlamlar göze çarpmaktadır. Edebiyat biliminin yardımcı bir alt kolu olarak görülen çocuk ve gençlik edebiyatı alanı içerisinde yer alan “kedi” imgesi, Türk ve Fransız kültürlerinin yazarları tarafından kimi zaman aynı, kimi zaman benzer, kimi zaman da farklı fiziksel ve ruhsal özellikler ile tasnif edilmektedir. Edebiyat bilimi içerisinde kullanılan “kedi” karakter imgesine karşılık Bulba şunları aktarmaktadır:

Kökeni Habeşistan olarak bilinen kedilere, eski Mısır kültüründe güzellik ilâhı olarak bakılması ve bu yönde değer görmesinden, Papa 3. İnnocent'in döneminde ise şeytan olarak atfedilmesinden başlayarak günümüze kadar farklı kültürlerde hem olumlu hem de olumsuz karakteristik özelliklerin yüklenmesi ve kökeni eskiye dayanan bu olgunun günümüz edebiyatında dile getirilmeye devam edilmesi kedinin edebiyatta önemli bir yer edinmiş olmasının göstergesidir (Bulba,2016: 21).

18. yüzyıldan başlayarak günümüze kadar edebi eserler içerisinde kullanılan “kedi” karakterinin imgesi, çocuk ve gençlik edebiyatı yazarlarının büyük ilgi odağı olmaktadır. Bu bağlamda, yazarların edebi eserlerinde hayvan karakter olarak “kedi” imgesine yer vermesi, onun bu gözde olma özelliğini korumaktadır. Dünyaca tanınmış ya da tanınmamış birçok yazarın ortaya koyduğu edebi eserlere ilham olmuş “kedi” karakterler, edebi değer taşıyan ürünlerde oldukça fazla tercih edilmektedir. Çocuk ve gençlik edebiyatı sahasında konunun işleyişi bağlamında tercih edilen “kedi” karakterler üzerine yazılmış birçok roman, şiir, hikaye gibi edebi değerde eserler bulunmaktadır. Bu geleneğin halen daha günümüzde de devam ettiği görülmektedir. Bu noktada Aysoy'un da ifade ettiği gibi, “kedi birçok milletlerin hayatlarına karışmış ve her milletten dostları ve düşmanları bulunmuştur” (Bulba, 2016: 21).

Türk ve Fransız toplumları, hayvanseverlikleri ile kedileri hayatlarına dahil ederek bakıp beslemişlerdir. Diğer bir taraftan bakıldığında Türk ve Fransız birçok çocuk ve gençlik edebiyat yazarı, kedileri yalnızca hayatlarına dahil etmekle kalmamış onları çocuk ve gençlik edebiyatı sahasına kazandırdıkları edebi eserler içerisinde kaleme almış, hem insanların hem edebiyatın hem de edebi değerdeki ürünlerin birer parçası haline getirmişlerdir.

İtalya'da yetişen en iyi çocuk ve gençlik edebiyatı yazarlarından biri olarak nitelenen yazar ve gazeteci kimliğine sahip Gianni Rodari'nin edebiyat ve kedi arasında kurduğu bağlama ilişkin düşüncelerini Erkurt şu ifadelerle aktarmaktadır:

Rodari için kedilik sadece şimdi zamana ait, doğuştan tanımlanmış bir var oluş şekli değil. Ona göre, herkes istediğinde cismen kediye dönüşebilir. Bu dönüşümün karşılığı bir öte hayat da olabilir, bir var oluş alternatifi de sonraki hayatın alegorisi de. Bu tamamen okurun yorumuna kalmış. Hayata kedi olarak devam etmek de bir karar, o hayata uğrayıp sonradan kendi hayatına geri dönmek de. İnsan halinle bulamadığın huzuru bulmak da olabilir amaç, insan hayatında seni tatmin etmeyen ilişkilerden sıyrılıp yepyeni arkadaşlıklar kurmak da (Erkurt, 2019:11).

Edebiyat biliminin birçok disiplin ile iletişim içerisinde olduğu bilinmektedir. Buna bağlı olarak çocuk ve gençlik edebiyatı da, doğası gereği farklı disiplinlerden beslenmektedir. Çocukve gençlik edebiyatının farklı disiplinlerle olan birlikteliği ile boyutlarını genişlettiği düşünülmektedir.

Bu boyutların çerçevesi, toplumsal, doğasal, bireysel, evrensel olarak belirlenmektedir. Aynı zamanda bu boyutların katkısı, çocuk ve gençlik edebiyatı alanının yaratıcı, yenilikçi, girişimci yönünü ortaya çıkarmaktadır. Yazarlar kaleme alacağı nitelikli bir edebi ürün için bu geniş boyut düzleminde karakter seçimlerini özgürce yapabilmektedir. Bu bağlamda, çocuğa yönelik yazılacak olan kitabın karakterleri tamamen insan olabildiği gibi tamamen hayvanlardan da oluşabilmektedir. Karşılaştırmalı edebiyat biliminin yardımıyla, çocuk ve gençlik edebiyatı çatısı altında ortaya koyulan her iki eserden hareketle “kedi” karakterler arasındaki benzer, ortak ve farklı noktaları görebilmekteyiz.

3.1.Çamur

Ayşe Sarısayın'ın kaleme aldığı “Kedimin Adı Çamur” adlı eser, Türk çocuk ve gençlik edebiyatının roman türünde bir edebi üründür. Bu bölümde söz konusu eserin başkarakteri olan “Çamur” adlı kedinin kişilik özellikleri üzerinde durulmuştur. Esere egemen olan olay örgüsü bütünlüğünde başkarakter olan kedi, yer yer anlatıcı konumuna geçmektedir. Kitabın başlangıcında Çamur, annesi ve kardeşleriyle birlikte sokakta yaşayan bir kedidir. Sokak kedisi olan Çamur, daha sonra çok geçmeden hayvan sever bir aile tarafından yaklaşık 2 aylık kadarken sahiplenilmiştir. Çamur, ilk başlarda oldukça ürkek ve çekingen bir dişi kedi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendisini sahiplenen aileye alışması pek kolay olmamıştır. Çamur'un tedirgin hallerini kendisine ait şu cümleleriyle aktarmak mümkündür:

Annem ve kardeşlerimden ayrıldıktan sonra bir arabaya bindik. Öyle korkmuştum ki durmaksızın ciyaklıyordum. Arabalardan da çok ürküyordum zaten. Annem, bahçemizin kenarına park eden arabaları bize göstermiş ve köpeklerden çok daha tehlikeli olduğunu söylemişti. Araba hızlandıkça ciyaktıklarımın şiddeti de artıyordu (Sarısayın, 2018:19-20).

Çamurun ürkek ve çekingen olmasının yanı sıra, tipik bir kedi gibi oldukça meraklı olduğu da anlaşılmaktadır. Tedirgin yapısının aksine konuşkan bir yönünün de olduğu dikkat çekmektedir. Kendisinin anlatıcı konumunda bulunduğu bölüm aralarında, şahsına dair açıklamalar yaparken bir yandan da kediler hakkında genel bilgiler vermektedir. Bu bağlamdan hareketle, olay örgüsü dahilinde geçen diyaloglardan, Çamur'un hem meraklı hem de konuşkan halleri şu şekilde örneklendirilebilmektedir:

O gün yağmur yağsaydı fırtına çıksaydı, şimşekler çaksaydı... sert rüzgarların estiği soğuk bir hava olsaydı... Çıkar mıydım hiç korunaklı kutumdan, mırıl mırıl yalanmak varken? Hayır, asla! Ama ne mevsimden kıştı ne de dondurucu soğuk soğuk vardı. Tam tersine, ılık, güneşli bir bahar günüydü. Bu durumda kutumda kalmak için hiçbir neden yoktu! Dışarıdan gelen seslerin ne olduğunu ölesiye merak ediyordum üstelik... (Sarısayın, 2018: 7-8).

Çamur'un çok küçük bir kedi olmasına rağmen bilmiş tavırları da oldukça dikkat çekmektedir. Öğrenmesi gereken çok şey olduğunu kabul etmektedir. Buna rağmen Çamur'un her daim bir savunması mutlaka vardır. Bilmediği herhangi bir durumla karşı karşıya kaldığı zaman kendi kendine “daha çok küçük” olduğunu tekrar etmektedir. Çamur'un bu halleri eser içerisinde şöyle karşımıza çıkmaktadır:

Kediyi merak öldürür” diye de bir atasözü varmış meğer! Bilmiyordum henüz. Küçücüküm, iki ay olmuştu dünyaya geleli. İki ay içinde ne öğrenilebilir ki? Mırlamak, süt emmek, biraz da yalanmak, o kadar! Bir de hoplayıp zıplamak tabii... (Sarısayın,2018: 8).

Yukarıda verilen örnekte, Çamur'un "bilmiş" hali kadar hiperaktif oluşu da dikkat çekmektedir. Olay örgüsü bütünlüğünde Çamur'un afacan yapısı diğer özelliklerine göre daha ağır basmaktadır. Yerinde durmayı sevmeyen, her an her dakika koşuşturma içinde olan bir dişi kedi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlama paralel olarak afacan Çamur'a şöyle örnek vermek mümkündür:

Bir hamlede attım kendimi kutudan dışarı. Ama arka patilerim kayınca sırtüstü düşüverdim. Çaresiz, annemden gördüğüm şekilde davrandım. Hemen doğruldum ve tüylerimi hafifçe yalayarak hiçbir şey olmamış gibi çevreme bakınarak yürümeye başladım (Sarısayın, 2018: 9).

Çamur aynı zamanda çok akıllı ve zeki bir kedi olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm haylazlıklarına rağmen annesinin sözünü dinlemekte ve ondan çok şey öğrenmektedir. Yukarıda incelediğimiz örnekte Çamur, haylazlığıyla birlikte aslında ne kadar güçlü bir yapısı olduğunu da okuyucu kitlesine göstermektedir. Hassas bir yapıya sahip olmadığı görülmektedir. Başına gelen olumsuz bir durum söz konusu olduğunda kendi başının çaresine bakabilmektedir.

Çamur'un keyfine düşkün bir kedi olması çok fazla hissedilmektedir. Bu durum, onu sahiplenen ailesini epey zorlamaktadır. Çamur'un dediğim dedik bir kedi olması zaman zaman pürüzler çıkarsa da genel anlamda aile bireyleri tarafından onun bu inatçılığı bir şekilde idare edilmektedir. Bu bağlama ilişkin Çamur'un şu ifadelerini örneklendirmek mümkündür:

İçine yumuşak bir bez yerleştirilmiş, küçük, kırmızı bir sepete konduğumda, sevindim önce. Güzelce yerleştim içine denemek için. Yazık, boşuna uğraşmışlardı! Koltuk kadar rahat değildi. Meğer dışarı çıkma hazırlıklarımı bunlar. Sokak kapısı açılınca durur muyum? Sepetten çıkıp koltuğun altına saklandım hemen. ...Geri geri giderek daha da arkaya çekildim. İstemediğim sürece beni tutmasına imkan yoktu (Sarısayın, 2018: 39).

Keyfine düşkün olan Çamur'a bir başka pencereden bakıldığı zaman oldukça kıskanç bir dişi kedi olarak okuyucunun gözünde canlanmaktadır. Kendisini sahiplenen aileyi benimseme sürecinde çok fazla bağlılık kurduğu gözlemlenmektedir. Bu yüzden Çamur, kendisinden başka herhangi bir kediyeye karşı aile bireyleri tarafından yapılan olumlu yorumlara içten içe hayıflanmaktadır. Bu bağlamda kendisinin anlatıcı konumunda bulunduğu bölümde şu ifadeleri dile getirdiği görülmektedir:

Siyah beyaz, uzunca kuyruklu, atletik yapılı, sıradan bir erkek kedi. Her an, her yerde karşınıza çıkacak cinsten! Adını duyduğum andan itibaren Mıcır'dan pek hoşlanmadığımı itiraf etmeliyim. Bunda onu sık sık anan Ayşe'yi kıskanmamın da etkisi vardı... (Sarısayın, 2018: 78).

Çamur'un kıskançlığının yanı sıra bir de agresif yönü ara ara ortaya çıkmaktadır. Hoşlanmadığı herhangi bir duruma karşı tepkisini saklamamaktadır. Öfkesini bir şekilde içerisinde bulunduğu yuvasında aile bireylerine karşı göstermektedir. Çamur'un bu yönüne istinaden söylediği şu cümleleri aktarmak doğru olmaktadır:

Sonunda benimle oynamaktan vazgeçip bilgisayarın başına geçtiler. Üstelik ipi de ortadan kaldırarak...Bir kediyeye yapılacak şey mi bu? İpi bir kez olsun yakalayamadan... Yorgunluktan gözlerim kapansa da yenilgiyi kendime yedirememiştim. İntikamımı almalıydım. ... gözlerinin içine baka baka işedim. Evet yanlış duymadınız, işedim! Tuvalet temizliğine bu kadar dikkat ettiğim halde intikam uğruna yaptım bunu (Sarısayın, 2018: 81-82).

Yukarıda da görüldüğü gibi Çamur'un sinirli kişiliği net bir biçimde görülmektedir. Sahiplenildiği ailesi Çamur'un bu baskın yönüyle bazı zamanlar çok fazla zorlanmaktadır. Bir başka öfke kontrolünün olmadığı durum, Çamur'un dilinden şu ifadelerle aktarılmaktadır:

Elbisenin içinde debelenip dururken çok öfkeliydim. Bu arada alışıldığı üzere fotoğraf makinesi getirilip elbiseli halim belgelendi. Kaç poz fotoğrafımı çektiler, hatırlamıyorum. Bu kadarla kalsaydı ben de terbiyemi bozmazdım ancak Emo annesiyle babasının evde olmadığı bir başka gün tekrar aynı elbiseyi giydirip bir saat boyunca çıkarmayınca, tek yol kaldı! Ne yaptığımı uzun uzun anlatmayayım isterseniz yalnızca Ayşe'nin eve gelince nasıl çılgınlık atıp dip köşe temizliğe giriştiğini söylersem anlayacağınıza eminim (Sarısayın, 2018: 83-84).

Çamur, birbirinden farklı kişilik özellikleriyle okuyucuda ilgi uyandırmaktadır. Hemen hemen herkesin bildiği üzere tüm hayvanların, özellikle de kedilerin, sahip olduğu gibi Çamur'un da güçlü hissiyatı çok fazla dikkat çekmektedir. Bu bağlama örnek olarak Çamur şunları ifade etmektedir:

İnsanlar asansör sesini duyamadığı halde, ben duyabiliyor, asansörde bizimkilerden birinin olduğunu da anlayabiliyordum. Bazen üşenmeyip geleni sokak kapısının önünde karşıladığımda nasıl da şaşırıyorlardı! Böbürlenmeyi pek sevmem; ama biz kedilerinde bazı üstünlükleri olduğu tartışılmaz bir gerçektir (Sarısayın, 2018: 115).

Hayvan türleri içerisinde kedilerin, genel anlamda diğer türlere kıyasla manevi yönlerinin çok güçlü olduğu söylenmektedir. Yukarıda Çamur'un konuşmasında da görüldüğü üzere, bir kedi olmasına rağmen hissettiği güçlü duyguyu dile getirmektedir. Sahiplenildiği aileyle arasında kurduğu bağı buradan da çıkarmak mümkündür.

3.2. Gaspard

Bu bölümde, Fransız çocuk ve gençlik edebiyatı yazarı Claude Roy'un "Konuşan Kedi" adlı çocuk öyküsünün başkarakteri olan Gaspard'ın kişilik özellikleri üzerinde durulmaktadır. Esere hakim olan olay örgüsü bütünlüğü, Gaspard adlı kedi karakterin etrafında şekillendiği görülmektedir. Olay örgüsü bir anlatıcı tarafından okur kitlesine aktarılmaktadır.

İngiliz soyundan gelme ünlü cins bir kedi olan Gaspard, dünyaya geldikten kısa bir süre sonra bir aile tarafından sahiplenilmektedir. Üç kişilik bir çekirdek aileye sonradan dahil olan Gaspard'ın aile üyelerine alışması pek uzun sürmemektedir. Kurşuni renkli olduğu tasvir edilen Gaspard sessiz sakin bir kedi olarak ilgi çekmektedir. Genellikle yaşadığı evin bahçesinde sessiz sakin bir şekilde vakit geçirmeyi tercih etmektedir. Dahil olduğu aile içerisinde tüm bireylerle arasında bir bağ bulunmaktadır. Özellikle Thomas ile aralarında bulunan iletişim ve etkileşim oldukça dikkat çekmektedir. Bu bağlama istinaden, öykü içerisindeki şu ifadeler örnek olarak verilebilmektedir:

Gaspard, bahçenin dip tarafında biten otları koklamayı, ısırması, koparmayı, çiğnemeyi, yemeyi çok, pek çok seviyordu. Her sabah olduğu gibi yine bir sabah Thomas ile kahvaltısını yaptı. Thomas okula gitmek üzere çıkarken kapıya kadar ona eşlik etti ve her zamanki gibi ufacık bir miyavlama ve iri mi iri mırlamalarla ona güle güle dedi (Roy, 2010: 14).

Gaspard, ev içerisinde en çok Thomas ile vakit geçirmektedir. Yukarıda da bahsi geçtiği gibi sessiz sakin bir kedi olan Gaspard'ın sevecen bir kedi olduğu okur tarafından hissedilmektedir. Öykü içerisindeki şu ifadelerle dayanarak, Thomas ile olan bağı örneklemek mümkündür:

Gaspard uyandıktan sonra öğleden sonrayı çoktan geçmişti. Merdivenlerden yükselen ev tıkırtılarını dinliyordu. Ortalıkta kimsecikler yoktu. Sakınarak usulca Thomas'ın kapısına kadar sokuldu Gaspard ve hafifçe kapıyı tırtıkladı. Dostu ona kapıyı açtı, kollarına aldı ve onu tatlı tatlı sıkıştırdı. Gaspard'ın her zaman çok beğendiği bir okşayıştı bu (Roy, 2010: 32).

Gaspard oldukça zeki bir kedi olarak karşımıza çıkmaktadır. Konuştuğunu fark ettiği anda kendi kendine çıkarım yapmaktadır. Düşünerek hareket edip, mantık çerçevesi içerisinde kendisini eleştirmektedir. Bu noktada Gaspard'ın şu ifadelerini aktarmak doğrudur:

Çünkü benden başka kimse yok, ben bir kedi olduğuma ve kediler de konuşamadığına göre, hiç kimse konuşmadı. Ama bununla birlikte, ben birinin kimse olmadığına göre kimse konuşmadı demesini duydum. O halde biri vardı demek. Çünkü bilindiği gibi konuşan herhangi biri olmadan konuşma olmaz (Roy, 2010: 17).

Gaspard'ın duygu geçişleri olay örgüsünün ilerleyişinde okur kitlesi tarafından birebir hissedilmektedir. Bir kedi olarak oldukça hareketli, heyecanlı, dobra dobra oluşuna okur kitlesi birebir satır aralarında tanıklık etmektedir. Gaspard'ın kendisini konuşurken fark etmesi üzerine içinde bulunduğu durumu şaşkınlıkla şu şekilde dile getirmektedir:

Bu biraz da geniş kanatlarıyla çok yükseklerde uçan bir keleş tutma veya açıkgöz ve çok hızlı kaçan bir kertenkeleyi yakalama ya da nice deneyden geçmiş ve yaşını başını almış kurnaz bir sıçanı dişlerinin arasına alma ya da ne bileyim, birileri sırtını çevirdiği anda masanın üzerine sıçrama ve farkına varılıp da kendine, bir dilim kızarmış eti götürme başarısını gösterdiğinde hissettiğine çok benzeyen bir duyguydu (Roy, 2010: 20).

Gaspard'ın kendi halinde, sessiz sakin ve zeki bir kedi olmasının yanı sıra rahatına düşkün olması da gözden kaçmamaktadır. Bencil bir kedi olarak tanımlamak doğru değildir ancak her an her dakika önceliğini kendisini düşünmeye vermektedir. Bu hususta şu ifadeleri örnek olarak vermek doğrudur:

Oysa hemen hemen tüm kediler gibi akıllı başında olan Gaspard, hayatta rahat etmekten başka hiçbir üstünlüğü sevmiyordu. Kedilerin huyunu suyunu inceleyenlerin hepsi de bilirler ki zengin, güçlü ya da saygın olmak kedilerin umurunda değildir (Roy, 2010: 21)

Yukarıda bahsedilmiş olan Gaspard'ın rahat kişiliği, yazar tarafından tüm kediler üzerine yapılmış bir tasvirle okura aktarılmaktadır. Bu bağlama istinaden de şunlar aktarılabilmektedir:

Kediler ne alçakgönüllü ne de kibirlidir; sadece hoşlarına giden her şeyi rahatça yapmayı tercih ederler. Canları dolaşmak istediğinde, tüylerinin içinde salına salına gezinmeyi severler. Hava soğuk olduğu zaman ocağın köşesinde, hava sıcak olduğu zaman mutfak taşlarının üzerine serilip uyumaya bayılırlar. İşlerine geldikleri zaman birinin dizlerinin üzerine kıvrılıp mırıldanmayı severler ve kaba saba biri onları okşama niyetini belli ettiğinde, eğer buna pek istekli değillerse hemen oradan sıvışırlar, kaçar giderler (Roy, 2010: 23).

Gaspard bir yandan da oldukça duygusal bir kedi olarak karşımıza çıkmaktadır. Canını sıkın herhangi bir durumla karşı karşıya kaldığında zayıf olduğunu söylemek doğru değildir ancak sevinci gibi üzüntüsünü de dışarı yansıtmaktadır. İçine kapanık bir kedi kişiliğinin olmadığı görülmektedir.

Yazar, bu noktada daha önce de olduğu gibi tekrardan kediler üzerinden bir genelleme yaparak Gaspard karakterini betimlemektedir. Öyküde Gaspard'ın bu hal ve hareketine ilişkin şu ifadeler yer almaktadır:

Bütün bunların onu beklediği düşüncesi Gaspar'ı öylesine üzdü ki ağlamaya başladı. Kendi usulünce ağlıyordu. Üzgün kediler gözyaşı dökmez, bunun yerine başlarını hüznünlü bir hoşluk içinde hafifçe sallar (Roy, 2010: 24-25).

Gaspard'ın sahip olduğu bütün kişilik özelliklerinin yanı sıra en ilgi çekici olanı çok fazla duyarlı, ileri görüşlü, mantıklı ve yetişkin bir birey gibi düşünüyor olmasıdır. Eser içerisinde görüldüğü gibi en çok vakit geçirdiği Thomas onunla sanki gerçekten bir arkadaşmış gibi bağ kurmaktadır. Aynı şekilde Thomas'ın babası da Gaspard ile oldukça yakın ilişki içerisinde karşımıza çıkmaktadır. Gaspard bir kedi olmasına rağmen, gerçek anlamda ailenin bir üyesiymiş gibi hayatını devam ettirmektedir. Evde yaşayan herkesle iletişimini sağlıklı bir biçimde kurmaktadır. Bu noktada Gaspard ve Thomas'ın babasının arasındaki ilişki şu ifadelerle örneklendirilebilmektedir:

Thomas'ın babası Gaspard'a danışmaksızın, asla önemli bir karar almıyor. O geçenlerde belediye başkanı seçilmişti. Kentte oturanlar, onun, küçük şehirlerini belediye meclisi ile yönetme biçiminden memnundular. Ama Thomas'ın babası bütün toplantılardan önce, şehri ilgilendiren sorunları Gaspard ile görüşüyor. Gaspard ile çöplerin akla uygun tarzda toplanmasını düzenlemek, halk sakince uyuyabilsin ve insanlarla kediler yollarda ezilme korkusu duymadan dolaşabilsinler diye arabalara kent merkezini yasaklamak gibi düşüncelere sahipti. Kent sakinleri belediye başkanlarının öngörülü, ihtiyatlı, kurnaz ve gözü pek bir kedinin çabukluğuna sahip olduğunu söylüyor (Roy, 2010: 86-87).

Yukarıdaki alıntıda da görüldüğü üzere, Thomas'ın babası tıpkı oğlu gibi sahiplendiği kedi Gaspard ile olan ilişkisini sıkı tutmaktadır. Olay örgüsünün bir kesitinde gerçekleştiği gibi, Thomas'ın babası Gaspard'a gerçek anlamda akıl danışmaktadır, onunla problemlerini, düşüncelerini, hislerini paylaşmaktadır. Yazar tarafından, Gaspard karakterinin üzerine aile içerisinde sahiplenilmiş bir kedi olmaktan çok daha fazla sorumluluk yüklendiği görülmüştür.

4. HAYVAN KARAKTERLERİN İNSANİ NİTELİKLERLE DONATILMASI

Yetişkin edebiyat bilimine ait eserlerde olduğu gibi, çocuk ve gençlik edebiyatına ait eserlerde de tercih edilen karakterlerin, olayları sürükleyerek yazarın aslında aktarmak istediği mesajı okur kitlesine ulaştırarak başkahramanlar olduğu bilinmektedir. Karakter kavramına ilişkin birçok farklı tanım yapılmaktadır. Türk Dil Kurumu karakter kavramına ilişkin, bir eser bütünlüğünde duygu, tutku ve düşünce bakımından ele alınan herhangi biri olduğu söylenmektedir (bkz. TDK, 2021). Püsküllüoğlu ve Sever, karakter kavramına dair şu tanımlamaları yapmaktadır:

Püsküllüoğlu'na göre yazınsal bir türde duygu, düşünüş, davranış ve tutkuları yönünden işlenen kişi olarak tanımlanmıştır. Sever, karakteri sanatçının yarattığını, duygu, düşünce ve tutku yönleriyle geliştirdiğini, gerçek yaşamdan da esinlenerek deneyimleriyle, birikimiyle, kendine özgü duyarlılığı ile biçimlendirmiş olduğu kişilik olarak tanımlamaktadır (Ucuzsatar, 2019: 5).

Çocuk okurların iletişim kurabileceği karakterler, onların kişilik gelişimlerini büyük ölçüde etkilemektedir. Bu yüzden çocuk ve gençlik edebiyatı sahasında "karakter" seçimi olabildiğince titiz bir şekilde yapılmaktadır. Yeşilyaprak'ın da ifade ettiği gibi, insan yalnızca kendi deneyiminden bir şeyler öğrenmemektedir, aynı zamanda etrafını gözlemleyerek de kendisine bir şeyler katmaktadır (bkz. Ucuzsatar, 2019: 5).

Çocuk ve gençlik edebiyatürünlerinde bulunan karakterleri çocuğun benimseyebileceği ölçütlerde kurgulamak sosyal öğrenme becerisi açısından oldukça önem taşımaktadır. Çocuk ve gençlik edebiyatı bünyesinde barınan edebi eser içerisinde silsile halinde gerçekleşen olayları analiz edebilen çocuk okur, günlük yaşama dair çıkarımlarda bulunabilmektedir. Bu bağlamda çocuk, karakterlerin başından geçen olayları özümseyerek gerçek yaşamında karşılaşılabileceği olaylara karşı kendisini hazırlayabilme imkanı yaratabilmektedir. Karakterlere yüklenen olumlu veya olumsuz özellikler, çocukları karakter gibi düşünmeye ya da davranmaya yönlendirebilmektedir. Sever bu noktada şöyle söylemektedir:

Özellikle, çocuk okurda, iyi geliştirilmiş kişilik özellikleriyle gerçeklik duygusu uyandıran, onu kahramanla tanışma, karşılaşma isteğini yoğunlaştıran kitaplar, okuma kültürü edinilmesi sürecinde önemli bir işlevi yerine getirir (Ucuzsatan, 2019: 5).

Çocuğun, çocuk ve gençlik edebiyatı ürünleriyle tanışması bireysellik kazanması için atılmış en önemli adımlardan biri olarak kabul edilmektedir. Çocuk ve gençlik edebiyatı çatısı altında ortaya konmuş edebi eserler, hangi türden olursa olsun çocuğun temel dil becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Diğer bir yandan kelime haznesini arttırarak çocuğa verilmesi hedeflenen duygu eğitiminde, sanatsal bağlamda duyarlılık besleyen hayvan karakterlerin tercih edilmesine itinayla dikkat edilmektedir. Güleç'in bu noktaya değindiği gibi, çocuk ve gençlik edebiyatı sahasına ait bir edebi eser bünyesinde, hayvanların insanlara dair değerler ile donatılması, çocukların çok fazla dikkatini çekmektedir (bkz. Güleç, Geçgel, 2015, 26). Çocuk ve gençlik edebiyatında kullanılan hayvan karakterlerin, çocuk okur açısından önemi için Burke şunları söylemektedir:

Dersler aracılığıyla verilen kültürel değerlerin içselleştirilmesinde oyun, çocuğun temel eğlenme aracı hâline gelir ve bu süreçte eğlencenin içerdiği cazibe, işin temelini oluşturur. Bu cazibeyi arttırmak amacının öne çıkmasıyla da, insan karakterli hayvanlar çocuk kitaplarında görünmeye başlar (Ucuzsatan, 2019: 8).

Çocuk ve gençlik edebiyatı alanındaki eserlerde, birbirinden farklı her türden hayvan kendisine "karakter" olarak yer bulabilmektedir. Bunun sebebi olarak, eserlerde karakter görevi gören hayvanların somut ve soyut kavramlara karşılık gelecek anlamları, çocuğa daha eğlenceli bir biçimde aktarmak için nitelikli bir araç olduğu düşünülmektedir. Çocuk ve gençlik edebiyatı eserlerinde yazar tarafından tercih edilen hayvan karakterlerin, okur ile bir etkileşim içinde olacağı düşünülerek, hitap edilen yaş grubunun seviyesine göre değişkenlik göstermesine dikkat edilmektedir. Marantz, okur kitlesinin yaş seviyesi düştükçe tercih edilen hayvan karakterlerin yakın çevrede görülebilenlerden olmasını savunmaktadır (bkz. Ucuzsatan, 2019, 9). Bu bağlam dahilinde Trupe ise, eserler içerisinde kullanılan hayvan karakterlerin çocuk okur kitlesi ile arasında bir "duygudaşlık" olduğunu düşünmektedir (bkz. Ucuzsatan, 2019, 9). Her yönden çocuklara hitap edebilecek, çocuk ve gençlik edebiyatı ürünleri, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel becerilerin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamdan hareketle, çocuk ve gençlik edebiyatı eserlerinin her yönden titizlikle ele alınması gerekmektedir. Yazarların çocuklara dair kitaplarındaki kurgularında tercih ettikleri hayvan karakterlerin donanımları oldukça önem taşımaktadır. Okur kitlesi ile etkileşim içinde bulunacak olan hayvan karakterlerin insanileştirilerek sunulması yetişkin edebiyatında olduğu gibi çocuk ve gençlik edebiyatında da oldukça sık rastlanmaktadır. Trim, geçmişten günümüze kadar çocuklar için meydana getirilen edebi eserlerde hayvan karakterlere sık sık yer verildiğini, bu geleneğin hiç bozulmadan günümüzde de süregeldiğini söylemektedir (bkz. Ucuzsatan, 2019: 10).

Çocuk ve gençlik edebiyatında hemen hemen her yaş grubunda karşımıza çıkan hayvan karakterler, okura insana dair davranış özelliklerini iletebilmek amacıyla insan biçimsel bir yolla kullanılmaktadır. Bu noktada Burke, insan biçimciliğini en basit haliyle, insani bir değer seçilmiş hayvan karakterine işlenmesiyle tanımlamaktadır (bkz. Ucuzsatan, 2019: 10). İnsan biçimsel yaklaşıma istinaden ucuz satan şu çıkarımı yapmaktadır: Bu yolla geliştirilmiş hayvan karakterlerle karşılaşan çocuk okuyucular, insan davranışları hakkında bilgileri alımlayıp birçok şey öğrenebilirler (Ucuzsatan, 2019: 10). Bu noktada Armstrong ise, çocuk ve gençlik edebiyatı ürünlerini eğlenceli bir hale getiren insan niteliklerle büründürülmüş olan hayvan karakterlerin, kültürel ve modernize arasındaki ilişkiye hizmet ettiğini savunmaktadır (bkz. Ucuzsatan, 2019: 10). Armstrong'un savunduğu düşünceye karşılık olarak Barker şunları söylemektedir:

Bu tip öykülerde hayvanlar, çocuk okurlar için onların tehdit edici veya huzur bozucu bulmayacakları bir yoldan, gerçekten sadece insan karakteristiğini resmederken görülürler ve onlara hayvandan çok insan doğasına ilişkin dersler öğretirler (Ucuzsatan, 2019: 10).

Çocuk ve gençlik edebiyatı ürünlerinde kullanılan hayvan karakterler, okurun sanat anlayışını geliştirme eyleminde oldukça etkilidir. Bunun yanı sıra, karakterlerinden başından geçen olaylarla bağlantılı olarak olay örgüsü bütünlüğünde barınan alt metinleri okura iletmek için oldukça önem taşımaktadır. Yazarın, yaş seviyesine uygun olarak insani niteliklerle betimlediği hayvan karakterler aracılığıyla okura iletmeyi hedeflediği mesajı, eserin başından sonuna kadar tutarlı bir yaklaşım göstermesi gerekmektedir. Bu yüzden çocuk okurlar için kaleme alınan edebi ürünlerde aktarılabilecek hemen hemen her iletinin dikkate değer olmasından dolayı, yazar tercih ettiği hayvan karakterlerin tasvirleri üzerinde özenle durmaya dikkat etmektedir.

4.1. Çamur'un İnsanileştirilmesi

Yazarın söz konusu çocuk romanında yarattığı Çamur adlı kedi karakterin insansı özellikler taşıması oldukça dikkat çekmektedir. Olay örgüsü içerisinde başkarakterin başından geçen olaylara karşı takındığı tavırlar insana özgü değerler ile okura yansıtılmaktadır. Bir sokak kedisi olarak okurun karşısına çıkan Çamur, bir aile tarafından sahiplenerek bir anda hayatının nasıl değiştiğini anlatmaktadır. Hitap ettiği yaş aralığına uygun olarak içerisinde bulunduğu hayatı her yönüyle sanki bir insanmış gibi çocuk okura aktarmaktadır. Bu bağlamdan hareketle Çamur'un sahiplenildiği aileyle gerçekleştirdiği ilk yolculuk esnasında sarf ettiği şu ifadeler örnek olarak verilebilmektedir:

Yol boyunca dikkatle dinlediğim adamın adını anlayamamıştım, çünkü kadın bazen Hüseyin, bazen Hüsnü, arada bir de Hüsnü Yusuf diyordu ona. Bir kişinin bu kadar çok adı olabilir miydi? Bu karışıklığın üzerinde durmamaya karar verdim. Annem insanların tuhaf yaratıklar olduğundan söz etmişti birkaç kez. Kadının adı Ayşe'ydi, kolayca öğreniverdim (Sarısayın, 2018: 21).

Yukarıda da görüldüğü üzere, ilk olarak bir kedinin bir insan gibi konuşması oldukça göze çarpılmaktadır. Çamur'un kullandığı ifadeler gerçek anlamda bir hayvanda rastlanmamaktadır. Çamur'un insan edasıyla konuştuğu anda kullandığı "anlamak", "dinlemek", "karar vermek", "öğrenmek" gibi eylemlerin hayvanlar tarafından yapılamayacağı bilinmektedir. Ancak Türk çocuk ve gençlik edebiyatı yazarı, bu noktada profesyonel bir biçimde, yarattığı hayvan karakteri ile insani değerleri harmanlamaktadır. Böylece çocuk okur, Çamur ile sıradan bir hayvan kahraman gibi değil de, karşısında bir akranı varmış gibi bağ kurmaktadır. Olay örgüsünün bir başka bölümünde Çamur şöyle konuşmaktadır:

Bu itiş kakış esnasında uslu uslu bekledim, hiçbir yere de kaçmadım. Kaçsam da nereye gidecektim ki? Annem ve kardeşlerim ulaşamayacağım kadar uzaklarda kalmıştı. Onları hatırlayınca yine ciyaklayacaktım az kalsın, fakat kendimi tuttum (Sarısayın, 2018: 23).

Çamur'un yukarıda alıntılanmış konuşmasından hareketle, takındığı tavrın bir hayvana özgü olmadığı net bir biçimde görülmektedir. İçinde bulunduğu olayın açıklamasını yaparken şahsına dair kullandığı "uslu" sıfatı dikkatlerden kaçmamaktadır. Genel anlamda bu gibi durum ifade eden niteleyici sıfatlar insanlar için kullanılmaktadır. Bir başka yönden bakıldığında zaman, kendi kendine konuşmasındaki insan edası da oldukça dikkat çekmektedir. Bir kedi olmasına rağmen mantık dairesi çerçevesinde çıkarımlar yapmaktadır. Yukarıdaki konuşmasında ilgi uyandıran bir başka nokta "kendimi tuttum" ifadesidir. Bu ifadesinden hareketle, okurun zihninde, Çamur'un bir kedi olmasına rağmen irade sahibi bir kişiliğinin olduğu canlanmaktadır. Çamur bir başka konuşmasıyla şöyle karşımıza çıkmaktadır:

Ya bu çocuk da yavru kedilere, köpeklere eziyet etmekten zevk alan bir hain ise ne yapacaktım? Korkmakta haklıydım, sürekli bana bakıp, "Olley!" diye zıplayarak kahkahalar atıyordu çünkü. Sonraları onu tanıyıp, bu düşüncemde yanıldığımı gördükçe çok pişman oldum (Sarısayın, 2018: 23).

Çamur'un konuşmalarındaki sözde soru ifadeleri onun bir kedi olarak sıra dışı yaptığı eylemi daha da güçlendirmektedir. Sahiplenildiği aile tarafın çabucak benimsenmesine rağmen, Çamur'un alışma evresindeki çektiği zorluk, bununla birlikte içselleştirdiği tedirginlik duygusu kendisini ifade ediş üslubundan anlaşılmaktadır. Yine yukarıdaki konuşmasında bir başka dikkat çeken nokta "pişman olmak" eylemini kullanmış olmasıdır. Bir hayvan olarak bilinen kedinin pişmanlık duygusunun dile getirilmesinin gerçek bir bağlamda mümkün olmadığı bilinmektedir. Ancak burada yine söz konusu olan insani eylemlerin yazar tarafından Çamur üzerinde kullanıldığı görülmektedir. Olayların silsile halinde ilerlediği bağlam bütünlüğünde başka bir nokta Çamur kendi kendine şunları söylemektedir:

Çocuğın, "En sevdiğim ayıcığım: Adsız!" diyerek beni tanıştırdığı dev ayı. Şaşırmıştım, birbirlerine yığınla ad takarlarken ayıcığı adsız bıraktıkları için. Birdenbire çok duygulandım. Bu çocuk en değerli oyuncuğın vermişti bana. Onunla iyi geçineceğimize inanıyordum artık. Yeni evimdeki en iyi arkadaşıım, Emrecan olacaktı galiba (Sarısayın, 2018: 37)

Çamur'un sahiplenildiği aileye alışma sürecinde ilk etkileşimde bulunduğu insanın evin küçük çocuğı olduğu anlaşılmaktadır. Çamur onunla iletişime geçerken oldukça temkinli davranmaktadır. Yukarıdaki konuşma kesitinden de anlaşılacağı üzere Çamur genellikle düşünerek hareket etmektedir. Her başından geçen olayda ne olursa olsun mantıklı bir sebep sonuç ilişkisi kurmaktadır. Çamur'un bilinçli halleri çocuk okurun algısına olumlu yönde katkı sağlamaktadır. Genellikle konuşmalarında göze çarpan insani eylemleri bu noktada da görülmektedir. Evin küçük çocuğı ile arasında geçen bu olay üzerine geçirdiği iç konuşmasında kullandığı "şaşırmak", "duygulanmak", "iyi geçinmek, anlaşmak" gibi bahsi geçen insani eylemler yine okurun dikkatini çekmektedir. Çamur, bir kedi olarak kendisini çok net ifade etmesi hitap ettiği yaş grubunu duygusal anlamda etkisi altına almaktadır. Çocuk okur Çamur'un konuşkanlığından kendisiyle kitap arasında bir bağ kurmaktadır. Yazar tarafından Çamur üzerine yapılan kişileştirme öğeleri sayesinde olay bütünlüğünde bir açıklık, akıcılık meydana gelmektedir. Okurun anlayamayacağı herhangi bir durum yer almamaktadır.

Çamur'un başından geçen olaylar öncesinde, sonrasında veya o an içerisinde hissettiği, düşündüğü herhangi bir şeyi hiç saklamadan dışa vuruyor olması okuru bir başka yönden de etkilemektedir. Bu duruma istinaden Çamur'un şu ifadeleri örnek olarak verilebilmektedir:

Ertesi sabah evime ve yeni aileme alışmaya başlamış olmanın huzuruyla tatlı tatlı gerinerek uyandım. Güzel bir gün geçireceğimi hayal ediyordum. Oysa çok kötü sürprizler bekliyormuş beni (Sarısayın, 2018: 38).

Çamur'un satır aralarındaki heyecan bildiren cümleleri okurun dikkatini çeken bir başka nokta olma özelliğini taşımaktadır. Yazarın hayvan karakterimize yüklediği insan edası bu konuşmada da oldukça sezilmektedir. Çamur yeni uyanmış bir insan gibi kendi kendine ağzının içinden mırıldanmaktadır. Çamur'un "tatlı tatlı gerinmek", "çok kötü sürprizler", "güzel bir gün", "huzuruyla" gibi insansı tanımlamalarının yanı sıra burada yine kullandığı "alışmaya başlamak", "günü geçirmek", "hayal etmek" gibi eylemler dikkat çekmektedir. Çamur bahsi geçen yukarıdaki konuşmasıyla okurla sanki muhabbet ediyormuş gibi bir havada iletişim kurmaktadır. Çamur bir başka bölüm içerisinde, bu noktaya ilişkin örnek olarak şunları söylemektedir:

Ailemden ayrılalı daha bir gün olmuş. Tüm gücümle yeni evime ve aileme alışmaya çalışıyorum. Üstüne bir de veteriner ve aşı eziyetine katlanmışım. Yapılır mıydı bu bana? Başka bir ev, yeni insanlar. Hem de kimseyi ısırılmamayı ve tırmalamamayı başardığım halde (Sarısayın, 2018: 43).

Yukarıdaki konuşma kesitinde de görüldüğü gibi Çamur sürekli bir anlatıcı konumunda yer almaktadır. Okur kitlesi ile arasındaki etkileşimi yaş aralığına uygun üslubuyla sağlamaktadır. Konuşurken kullandığı cümle yapıları, kelime anlamları, kendini ifade ediş tarzı, üslubu oldukça bir insan profilini yansıtmaktadır. Yazar tarafından yaratılan kedi karakter Çamur, başından geçen olaylardan çok onları okura anlatış yönüyle dikkat çekmektedir. Çocuk ve gençlik edebiyatı çerçevesinde Çamur karakterine bakıldığı zaman seslendiği yaş aralığına uygunluk göstererek, yazarın okura iletmek istediği alt mesajı salt bir biçimde, insana özgü niteliklerle aktardığı görülmüştür.

4.2. Gaspard'ın İnsanileştirilmesi

Fransız yazar, bir hayvan karakteri kişileştirme sanatına dayanarak öyküsünün başkahramanı şeklinde tanıtmaktadır. Gaspard olay örgüsü bütünlüğünde sahiplendiği aile içinde başından bir olayı ve sonuçları bir insan gibi okur kitlesine aktarmaktadır. Yazar, öykünün anlatıcı konumunda bulunun üçüncü tekil kişinin ağzından, bölüm başlarında ve sonlarında, satır aralarında doğrudan bir aktarım yoluyla Gaspard'ın konuşmalarına yer vererek okur ve karakter arasındaki etkileşimi sağlamayı hedeflemektedir. İngiliz soylu ev kedisi Gaspard, bir gün yalnızken konuşabildiğini keşfetmektedir. O andan itibaren hayatında hiçbir şey eskisi gibi gitmemektedir. Yazar Gaspard'ın bu durumunu okura bir anlatıcı tarafından aktarmayı tercih etmektedir. Kendi halinde, sessiz sakin bir kedi olan Gaspard, yazarın betimlemeleriyle tıpkı bir insan gibi konuşmaktadır. Gaspard'ın kendisini ifade ediş tarzı okur tarafından oldukça dikkat çekmektedir. Bu noktaya ilişkin Gaspard'ın şu konuşması örnek olarak sunulabilmektedir:

Bir saniye sonra bıyıklarının yanında bir kelebek uçuştı ve Gaspard onu yakalamak için atladığı sırada, konuşan bir bebeği andıran hafif bir ses duydu. Bu cılız ses, "Sen, ahbap, bir tutarsam yerim seni!" diyordu. Kim konuştu dedi kendi kendine Gaspard, çevresine bakarak (Roy, 2010: 16).

Gaspard kendisinin bir kedi olarak konuşabileceğini düşünmemektedir. Okuru bu anlamda düşündürürken eğlendirmekte, hem de öğretmektedir. Gaspard tıpkı bir insan gibi çıkarımlar yapmaktadır. Bir kedi olmasına rağmen, sebep sonuç ilişkileri kurarak olayları mantık çerçevesi içerisinde değerlendirmektedir. Fransız yazar, Gaspard'ın konuşmaları dışında okura anlatıcı tarafından insani betimlemeleri aktarmaktadır. Gaspard'ın konuşmalarının olmadığı ara bölümlerde de onu betimleyecek kişileştirmeler yapılmaktadır. "Gaspard mızıldanarak ısrarla akşam yemeğini istediğinde..." (Roy, 2010: 14). Bu ifade de görüldüğü gibi yazarın kullandığı "mızıldanmak" eyleminin insana dair bir hareket olduğu bilinmektedir. Ancak Fransız yazar, söz konusu eylemi yarattığı kedi karaktere yakıştırmaktadır. Bir başka yerde yine aynı şekilde yazar insana dair bir tavrı Gaspard'a yükleyerek paylaşmaktadır. "Gaspard kendi kendine söylenmeyi sürdürdüğü sırada, konuşan oyuncak bir bebeği andıran zayıf bir ses duyuyordu" (Roy, 2010: 18). Bu cümlede de kullanılan "söylenmek" eylemi dikkat çekmektedir. Gerçek bağlamda kedilerin söylenmesinin mümkün olmadığı bilinmektedir. Bunun aksine yazar, Gaspard'ın bir kedi olduğu gerçeğinin üzerine insani bir eda yüklemeyi tercih etmektedir.

Fransız çocuk ve gençlik edebiyatı yazarı, bir hayvan karakteri böylesine insanileştirerek yansıtmayı tercih etmekte olduğunu ironi bir biçimde okur kitlesine sunmaktadır. Gaspard kendi kendine konuştuğunu fark ettiği andan itibaren sesli bir biçimde bir kedi olduğunu ve konuşmasının gerçek anlamda mümkün olmadığını sayıklamaktadır. Gaspard içerisinde bulunduğu durumu şu şekilde kendi kendine düşünmektedir:

Bu mantıklı görünüyor. Çünkü benden başka kimse yok, ben bir kedi olduğuma ve kediler de konuşmadığına göre, hiç kimse konuşmadı. Ama bununla birlikte, ben birinin, kimse olmadığına göre kimse konuşmadı demesini duydum. O halde, biri vardı demek. Çünkü bilindiği gibi konuşan herhangi biri olmadan konuşma olmaz (Roy, 2010: 18).

Yukarıdaki konuşma kesitinden de anlaşıldığı gibi Gaspard oldukça zeki bir kedi olarak karşımıza çıkmaktadır. Başına gelen bu sıra dışı olayı hemen kabullenmediği görülmektedir. Sorgulayıcı tavrının ağır basıyor olmayı ve sürekli düşünme halinde bulunuyor olması okurun oldukça ilgisini çekmektedir. Kendisinin bir kedi olduğunu kabul etmesine rağmen, konuşurken kullandığı üslubunda bünyesinde gerçekte bir insan barınmaktadır. "Ben" diyerek kendi varlığını okura kanıtlamaktadır. Gaspard buradan da anlaşılacağı üzere pasif bir karakter betimlemesiyle yaratılmamaktadır. Gaspard için bir başka satır başında şu ifadeler yazmaktadır:

Gaspard bu sözcükleri dinlerken birden kafasında beş yüz mumluk bir elektrik ampulünün yandığı izlenimine kapıldı. "Parlak bir fikir geldi aklıma," dedi kendi kendine. Gaspard'ın parlak fikri, şu çok basit düşüncüyü aydınlatıyordu: "Eğer biri konuşuyorsa ve benden başka kimse de yoksa ortada, bu durumda biri konuştuğuna göre, bu biri benim demektir (Roy, 2010: 18).

Yukarıdaki alıntıdan hareketle, yazarın Gaspard için kullandığı nitelendirmelerin dikkat çektiği söylenebilmektedir. Gaspard'ın içinde bulunduğu duruma dair bir benzetme yapılırken oldukça farklı kelime tamlamalarının kullanıldığı görülmektedir. Buna istinaden "beş yüz mumluk elektrik ampulü" ifadesi örnek verilebilmektedir. Bunun dışında yukarıdaki konuşmada dikkat çeken bir başka nokta, kurgu dışındaki gerçek hayatta insanlar arasında kullanılan "izlenime kapılmak" eylemi Gaspard'a aksedilmektedir. Yine bir başka noktada, Gaspard'ın "parlak bir fikir" tamlaması da, "aklıma parlak bir fikir geldi" ifadesi de insanlar arasında kullanılmaktadır. Bu gibi yakıştırmaların hayvanlar dünyasında kullanılmasının mümkün olmadığı bilinmektedir. Buradan da hareketle yazarın yarattığı kedi karakteri üzerindeki insansı donanımlar açık bir biçimde okur tarafından görülmektedir.

Gaspard olay örgüsü dahilinde gelişen durumlara açıklık getirirken, bir yandan kedilere dair genelleme yapmakta bir yandan da şahsına ait özellikleri sıralamaktadır. Bu bağlamda Gaspar'ın şu konuşması göze çarpmaktadır:

Kediler ne alçakgönüllü ne de kibirlidir; sadece hoşlarına giden her şeyi rahatça yapmayı tercih ederler. Canları dolaşmak istediğinde, tüylerinin içinde salına salına gezinmeyi severler (Roy, 2010: 23).

Yukarıda da görüldüğü üzere, Gaspard kedilere dair bir genelleme yaparken “alçakgönüllü” ve “kibirli” sıfatlarını kullanmaktadır. Bilindiği üzere ki, Gaspard'ın kedilerle birlikte kullandığı söz konusu nitelendirmeler insanlara ait olmaktadır. Gerçek anlamda kurgu dışına çıkıldığı zaman bu nitelendirmelerin hayvanlara yapılmadığı bilinmektedir. Ancak Fransız yazar, kurguladığı çocuk öyküsünde yarattığı hayvan karakter ile insani nitelendirmeleri bağdaştırmaktadır. Bu bağlama örnek olarak bir başka satırda şu ifade karşımıza çıkmaktadır; “*Gaspard'ın tadını iyiden iyiye kaçırıyordu*” (Roy, 2010: 23). Yazarın anlatıcı aracılığıyla okura aktardığı bu cümlede de yine insana özgü kullanımlar bir kedi üzerinden şekillendirilmektedir. Cümle içerisinde kullanılan “tadı kaçmak” ifadesi gerçek hayatta insanlara dair bir kullanım olmaktadır. Söz konusu eylem hayvanlar alemi için kullanılmamaktadır. Bunun üzerine yine aynı konuşma kesiti içerisinde geçen “canı istemek” fiili genellikle insanların iradesiyle bağdaştırılmaktadır. Ancak yazar burada da, insanlar için kullanılan bir eylemi, öyküsünün başkahramanı olan Gaspard adında yarattığı kedi karakteri üzerinden aktarmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmada, Türk çocuk ve gençlik edebiyatı yazarı Ayşe Sarısayın'ın “Kedimin Adı Çamur” adlı çocuk romanında ve Fransız çocuk ve gençlik edebiyatı yazarı Claude Roy'un “Konuşan Kedi” adlı çocuk öyküsünde bulunan kedi karakterlerin özellikleri üzerinde durulmuş, kişileştirildikleri insani değerler irdelenmiş, birbirleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konmuştur. Her iki yazarın eserlerindeki kedi karakterlerini ele alış biçimleri çocuk ve gençlik edebiyatı çerçevesinde metin odaklı biçimde inceleme yöntemiyle irdelenmiş ve karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

Türk ve Fransız çocuk ve gençlik edebiyatında hayvansal bir değer olarak kendine yer bulan kedi karakterler üzerinde durulmuştur. Hayvan karakterlerin, çocuk ve gençlik edebiyatı ürünlerinde insani değerlerle donatılmasına dikkat çekilmiştir. Her iki eserde de başkarakter olarak karşımıza çıkan kedilerin karakteristik özellikleri ve kişileştirilerek sahip oldukları insani nitelikleri ortaya koyulmuş yazarların hayvan karakterleri nasıl ele aldığı karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

Ele alınan her iki eser içerisinde de başkarakterler kedidir. Çalışma dahilinde, “Kedimin Adı Çamur” adlı çocuk romanında merkezi konumlu kedi karakteri Çamur; “Konuşan Kedi” adlı çocuk öyküsünde merkezi konumlu kedi karakteri Gaspard ele alınmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda, her iki yazarın da, eserlerinde başkarakter olan kedileri gerçeğe uygun olmayan bir biçimde yarattığı görülmüştür. Söz konusu hayvan karakterler kişileştirilmiş, insani özelliklerle yeniden yapılandırılmıştır. Ele alınan çocuk kitaplarındaki kedilerin yer yer benzer yer yer farklı özellikler barındırdığı görülmüştür. “Kedimin Adı Çamur” adlı Türk çocuk romanında kedi karakter, bir sokak kedisi olarak karşımıza çıkarken, aynı durum Fransız çocuk öyküsü “Konuşan Kedi” adlı eserdeki kedi karakter için söz konusu değildir. Fransız çocuk kitabındaki kedi karakter, İngiliz asıllı soylu bir kedi olarak ön plandadır. Bunun yanı sıra, kedi karakterlerin adlandırılmasında ait oldukları cins gruplarının etkisi bulunmaktadır. Her iki kedinin de cinsiyeti farklılık göstermektedir. “Kedimin Adı Çamur” adlı kitapta Çamur karakteri dişiysen, “Konuşan Kedi”de Gaspard kedi karakter olarak yer almaktadır. İncelenen eserlerdeki kedilerin karakteristik özellikleri tamamen uyuşmamaktadır.

Bu noktada, Türk çocuk romanındaki başkarakter Çamur; yaramaz, kıskanç, agresif, sinirli ve tedirgin bir kedyken, Fransız çocuk öyküsündeki başkarakter Gaspard tam tersine daha uyumludur. Çamur karakterine kıyasla, sahiplenildiği aileyle daha olumlu ve daha iyi ilişkiler kurmaktadır. Bu durum aslında Çamur üzerinden çocuklara uyumlanma mesajını vermektedir.

Birbirlerinden farklı ülkelerde, farklı dönemlerde yaşamış bahsi geçen iki yazarın da, çocukların bireysel gelişimindeki ana çizgilerin oluşmasında önemli bir yere sahip olan çocuk ve gençlik edebiyatı ürünlerinde kullanılan hayvan karakterlere bakıldığı zaman, kültürle göre değişiklik gösterebilmesine rağmen kedi karakterlerin ele alınışında benzerlik görülmüştür.

İncelenen her iki eserde de, hangi millete, kültüre, inanişaya ait olunursa olunsun hayvan sevgisinin evrenselliği ortaya koyulmaktadır. Kedileri kişileştirerek kullanan yazarlar, hayvanlara karşı biraz da mizahi olarak yaklaşmışlardır. Her iki eser de bu bağlamda okuru düşündürmesi yönünden birbirlerine benzerlik göstermektedirler. Hayvanların iç dünyasının, kedi karakterlerin kişileştirilmiş nitelikleriyle sade ve akıcı bir dil kullanılarak yansıtılması da söz konusu çocuk kitaplarının evrensel boyutta değer kazanmasına olanak sağlamaktadır. Bu çalışmanın, çocuk ve gençlik edebiyatı ve karşılaştırmalı edebiyat alanlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ciravoğlu, Ö. (2000). Çocuk Edebiyatı, Esin Yayınevi, İstanbul.
- Gültekin, A. (2011). Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazıları, Erdem Yayınları, İstanbul.
- Dilidüzgün, S. (2005). Türkiye’de Çocuk Edebiyatına Bakışlar ve Çağdaş Çocuk Edebiyatı, Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Kurultayı, 11-12 Kasım 2005 Bildiriler Kitabı
- Yelesdağ, H. (2006). Ceza Hukukunda Çocuk Kavramı ve Cezai Sorumluluğunun Belirlenmesindeki Kriterler, İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.
- Eldiven, F. (2018). Türkiye’de Yayımlanan Çocuk Dergilerinde Çocuk Kimliği Tasarımı: Çocuk Sesi, Gülbüz Türk Çocuğu, TRT Çocuk, Bilim Çocuk Dergilerinin Karşılaştırmalı Analizi, Kocaeli: Yüksek Lisans Tezi.
- Bulba, S. (2016). Alper Canıgüz’ün “Gizli Ajans” ve Mihail Bulgakov’un “Üstat İle Margarita” Adlı Eserlerindeki Kedi İmgesi, Eskişehir.
- Erkurt, M. (2019). Rodari’de Kediler ve İnsanlar, İyi Kitap Çocuk ve Gençlik Kitapları Dergisi, Sayı 111, Tudem Yayın Grubu, İzmir.
- Roy, C. (2010). Konuşan Kedi, Can Çocuk, İstanbul.
- Sarısayın, A. (2018). “Kedimin Adı Çamur”, İstanbul: Can Çocuk.
- Ucuşsatar, N. (2019). Okul Öncesi Çocuk Kitaplarındaki Hayvan Karakterlerin Geliştirilme Yolları Üzerine Bir Durum Tespiti, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.